

ZOJA STRENJA-ŠOLAJA

U VRTLOŽINI

Zoja Strenja-Šolaja

U VRTLOŽINI

disput

Zagreb, 2020.

ROAD TO HELL

Dionicama ovog kaotičnog putovanja mogao bih dati naslove po skladbama koje ostaju u uhu. U zadnje vrijeme neprestano slušam *Road to hell*. Chris Rea me svojim sigurnim glasom uvjerava da je glazba pravi izvor i možda ću ga crpiti, a možda ne. Uglavnom, padaju mi na pamet naslovi za poglavlja. Kao etikete na ladicama. Uredno posložene ladice zatvarat će se s treskom ili bez treska, a naslovi-etikete na trenutak će odgoditi otvaranje nove ladice. Za predah. Da bi se lakše pratilo priču, da bih kaosu suprotstavio red. Jer ja sam staložen čovjek. Sposoban sam obuzdati jezičnu bujicu koja me nastoji povući svojim tokom i spreman sam ukrstiti koplje čak s riječju nestati. Nisam još spomenuo? Ostao sam bez auta. Danas je tu, sutra ga ne vidiš. Naglo, kao trik. Nestao. Opaka riječ. Riječi nas uznose i obaraju. Ova obara i rado bih je brisao. Ne zvrnda, ne zvekeće, ne škripi, ne škruće, jezik u usnoj šupljini ne pravi vratolomije, tek lagano dodiruje zube i desni, glasovi su u suglasju. Sasvim obična i česta riječ, a ja osjećam kako prijeteći čuči u raljama čudovišta što se zove strah. Nije se to dogodilo tada, to da me

uznemirava, ne kada sam ostao bez volana pod rukama, puno toga može čovjek izdržati, ne, nije se dogodilo tada. Događilo se kasnije, nešto kasnije, ali započet ću priču danom kad je nestao auto.

Krenimo bez odugovlačenja.

Zatvaram oči, evo prve slike: upravo sam predao ključeve. Naravno da se radi o autu. Moj mali Jan pomagao mi je uređivati ga. Voli da bude čist. Dodavao mi usisavač, spužvu, sprejeve. Smijao se veselo, ne sluteći što se zbiva. Onda sam ga vozio u vrtić, posljednji put u Hondi Civic. Onda sam razmontirao dječju stolicu. Ni nju nisam kupio bez kredita, dvanaest rata na American Express card, super prilika kao što je i kredit za auto bio prilika. Nije Honda baš luksuzni primjerak ni statusni simbol, a i nju sam izgubio. Jedan zapisnik, jedan dogovor o predaji, jedan potpis, i nestao, auto je nestao. Gubitnik, ja sam gubitnik, ja jesam gubitnik. Ha, vidi, vidi: priznajem fakte, nema više fingiranja, nema glume, nema iluzija, nema skupljanja snage za nove pokušaje. Sudaram se sa sobom prošlim, bivšim, ex-ja, odbijam ga od sebe kao loptu, što me uznemiravaš, štreberu, fiškale jedan, kako si mogao s onakvom strašću izučavati Magnu Chartu Libertatum, prevoditi je s engleskog, diviti se temeljima ustavnog prava i temelju poštivanja ljudskih sloboda, gajiti ambiciju o svom budućem učešću u procesu, ha, a onaj trenutak kad saznajem što je ostracizam, ha, ha, kako sam se užasavao, a danas sam ja ostraciziran, ma ne, ne tek danas, ne mislim na Hondu, ovo je samo "točka na i", i ne, ne pretjerujem kad govorim o ostracizmu, baš tako se osjećam, nekim putovima eliminacije završio sam iz predviđanog svijeta elite u svijetu trgovačkih mešetara, da, ja sam agent za prodaju nekretnina, lovački pas koji uglavnom bezuspješno ganja klijente umjesto da sjedi u fotelji kakvog pravnog savjetnika,

advokata, suca, istina, netko manjih očekivanja možda bi se osjećao samo “premješten”, ja se osjećam – izbačen, odbaćen, prognan, eliminiran, gledam ispred sebe hrpu ostrakona, onih glinenih pločica, onih odlomljenih komadića keramike, plešu mi pred očima cereći se i onda jedna iskače s mojim imenom na sebi i saopćava mi odluku glasovanja: ti ideš van. Ne slute moji poznanici da se osjećam ovako. Onaj tko zna kako opjevam svaku nekretninu koju nudim reći će da sam pjesnik što se služi hiperbolama ili filozof koji klijentima objašnjava smisao života, a mogao bi se i smješkat razgaljeno. Ja se više ne smješkam, kod mene nema samozadovoljstva, ja sam glumac s maksimalnom distancom od lika koji glumim. Kad prodajem stan s čijeg se jednog prozora vidi komadić mora, ja zaista uvjerljivo pričam o velebnom pogledu na zamalo ocean i ne bacam pogled na mjesto prikrivanja fleke koja je do jučer krasila strop, ali što vrijedi kad se u tom trenutku ne osjećam kao laf, nego kao gad. I nemojte misliti da se povlačim, ne, idem ja dalje, ako se vidi kakvo stablo ili grm, uvjeravam klijenta da je smisao u jedinstvu s prirodom, ako je stan u centru grada, natjeram ga da se osjeti kao centar zbivanja. Dobro, pokušavam ga uvjeriti, ne mogu riskirati otkaz, srećom sam čovjek od povjerenja, velika je to agencija, zvučno ime, *nomen est omen*, i da – ja lovim klijente ko lovački pas. A tamo u zavičaju misle da sam odvjetnik. *Avvocato*, zovu me markirajući riječ tako da izgleda kao da su dvije. Avvo Kato! Zvuči kao da su susreli uspješnost samu. A i posprdno je ponekad, naravno, ljubomora je na djelu. “Ne možeš biti ljubomorani na kredit u švicarcima”, govorila je majka nekima u obitelji već prije tri godine, kad sam uzeo kredit. Kredit, o tome sam zapravo htio pričati, a stalno pravim digresije. Dakle, dvije godine prije kredita za Hondu uzeo sam onaj za stan. Otkako pomahnitalo skače

švicarski franak, svima nam je jasno da je već otplata stana sumnjiv entuzijastički poduhvat i da se dodatnih sedam godina plaćanja za auto ne može izdržati. “Pokušajmo se riješiti jednog”, predložila je Meliha. Može se i bez auta, bla, bla, ma nemoj, vrti mi se u glavi od svega izgovorenog i izvršenog, da, da, to što sam spomenuo ključeve a nisam završio, naravno da to znači da je izvršena ovrha. A kako je to teklo... najradije bih prešutio. Deset godina veze s pravom, a ostavio sam utisak da ništa ne znam o ovršnom postupku. Jebi ga. Ja sam inače fin. Ne psujem. Biram riječi. Pričam tečno, razgovijetno, često zborim mudro. Imidž besprijekoran. Sako, šal, parfem, gard. A tek ženu kakvu imam! Spomenuo sam već Melihu, to je ona. Nije samo pametna i vrijedna, kreativna je, maštovita, ideja za idejom. Radimo od jutra do sutra, mali ujutro u vrtiću, popodne baka-servis. Imamo starinsku škrinju punu časopisa za “vizualno osviještene estete”. Slije-gali su se jedan na drugi *Brava Casa*, *Art & Decoration*, *Elle Decor*. Tamo su sada *ad acta*. Listali smo ih pred sedam godina u dokolici i zabavljali se idejama o opremanju dnevnog boravka (oh, dnevna soba osvježena starom bijelom svilom), novom ruhu kupaonice (namještaj s umjetničkim dodirom, oh, zar se i u kupaonici to može), proljetnim inspiracijama u igri bojama (ljubičasta za kreativnost, ružičasta za opuštanje – tome smo se podsmjehivali), top predmetima s festivala trendova (tu smo zastajali uspoređujući ih s klasikom), savršenim spojem umjetnosti i dizajna. Biralimo kuću i namještaj, ha, za svijetlu budućnost. Preko sedam gora, preko sedam mora... U zadnje vrijeme primjećujem na škrinji prašinu. Onoj škrinji s časopisima. Krasan komad namještaja, poklon suprugine bake, od njene bake, puno, bogato drvo, autohtona vrsta, egzota – pisalo bi u *Elle Decoru*, predivni bogati okovi, intarzijski klasični motivi, šarmantna patina

vremena... U našem domu ta je škrinja bila izdvojen i njegovan raritet, moderna starina u igri spajanja suvremenog i antiknog, a ni žena ni ja ne vodimo više o njoj računa. Kao da ne postoji. Zaobilazimo je. I šutimo o sadržaju. O naivnosti. Ja šutim i o grešnim mislima. Možda škrinja vrijedi koliko solidan polovni auto, pada mi na pamet. Ne smijem to izreći, naravno, bolje pregristi jezik.

“Za pet godina bit ćemo Švicarska”, govorio je stric još devedesete.

“Jebala te Švicarska i švicarci, švicarci, švicarci”, govorim ja danas. U sebi. Idem pješice, auto je predan po dogovoru. Na pravo mjesto, u točno vrijeme, kao dobro sklopljen posao korektnih stranki. Nisam ja buntovni Vikić. Kako se zvao onaj bankar? Šmuc, da, stolar Vikić i bankar Šmuc. Sve je isto kao kod Cesarca, sedamdeset godina kasnije, iste ovrhe, ista hobotnica, samo odvjjetnik (okej, nisam to, ali trebao sam biti) ima drugu ulogu. Da, danas *avvocato* dijeli s Vikićem istu sudbinu. Krakovi hobotnice obuhvatili i njega.

Neka nada preplavila me sredinom siječnja kada je bivši švicarski bankar (Elmer, kako je zvučalo značajno!) dao Julianu Assangeu (kakav moćan tip, oduševljavao sam se) dva CD-a s detaljima bankovnih računa dvije tisuće poznatih osoba, čak četrdesetak bankovnih računa političara, moćni tip, ponavljao sam, sjećam se kako je stranica njegova Wiki Leaksa objavila krajem 2010. stotine tajnih dokumenata američke diplomacije, i da je to razbjesnilo američku vladu, i da je uzrokovalo gašenje stranice na američkim serverima, i da je švicarska banka zamrznula Assangeove račune, i da su hakeri osvetnici srušili *web*-stranice te banke... Dakle, moćan tip, u stanju je napraviti dar-mar, i ovaj put to ne gine... Nekoliko dana bio sam u transu. Assange, spas je Assange,